

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
DEPARTAMENTUL DREPT PRIVAT**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 347.441.86(043.2)

ȘARGAROVSKI MARIANA

**CONVERSIUNEA – MODALITATE DE ÎNDREPTARE
A CAUZELOR DE NULITATE
ALE ACTULUI JURIDIC CIVIL**

REZUMAT

SPECIALITATEA 553.01 – Drept civil

Autor: _____

Conducător de doctorat: _____ BĂIEȘU Sergiu, doctor în drept,
profesor universitar

Comisia de îndrumare: _____ CAZAC Octavian, doctor în drept,
conferențiar universitar

_____ MÎȚU Gheorghe, doctor în drept,
conferențiar universitar

_____ TABUNCIC Tatiana, doctor în drept,
conferențiar universitar

Chișinău, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

Autor:

Șargarovschi Mariana

Conducător de doctorat:

Băieșu Sergiu, profesor universitar, doctor în drept, Universitatea de Stat din Moldova

Comisia de doctorat pentru susținerea publică:

Președintele comisiei: Sadovei Nicolae, profesor universitar, doctor habilitat în drept, Universitatea de Stat din Moldova.

Conducătorul de doctorat: Băieșu Sergiu, profesor universitar, doctor în drept, Universitatea de Stat din Moldova.

Referenți oficiali: Băieșu Aurel, profesor universitar, doctor habilitat în drept, Universitatea de Studii Europene din Moldova;
Baiaș Flavius-Antoni, profesor universitar, doctor în drept, Universitatea din București, România;
Mîțu Gheorghe, conferențiar universitar, doctor în drept, Universitatea de Stat din Moldova.

Secretarul comisiei: Cebotari Valentina, conferențiar universitar, doctor în drept, Universitatea de Stat din Moldova.

Susținerea va avea loc la 23 iunie 2022, ora 11, blocul 2 al USM, biroul 119, strada Mihail Kogălniceanu, 67, municipiul Chișinău.

Susținerea va avea loc în format mixt. Detalii de conexiune: platforma zoom.

Link:

<https://us04web.zoom.us/j/79848520098?pwd=wL3AHCKq8Z3SZBPm4paEykEND2NOSw.1>

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC.

Secretarul comisiei de doctorat: _____ Cebotari Valentina, conferențiar universitar,
doctor în drept

Autor: _____ Șargarovschi Mariana

CUPRINS

INTRODUCERE.....	4
1. ANALIZA SITUAȚIEI ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL CONVERSIUNII ACTULUI JURIDIC CIVIL.....	9
2. NATURA JURIDICĂ ȘI FUNDAMENTAREA TEORETICĂ A CONVERSIUNII ACTULUI JURIDIC CIVIL.....	12
3. ASPECTE TEORETICE PRIVIND CONVERSIUNEA CA MODALITATE DE ÎNDREPTARE A CAUZELOR DE NULITATE ALE ACTULUI JURIDIC CIVIL.....	15
4. ABORDAREA VALORII APLICATIVE ȘI A IMPORTANȚEI PRACTICE A CONVERSIUNII CA MODALITATE DE ÎNDREPTARE A CAUZELOR DE NULITATE ALE ACTULUI JURIDIC CIVIL.....	19
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	24
BIBLIOGRAFIE.....	30
ADNOTARE.....	34

INTRODUCERE

Actualitatea temei cercetate rezidă în rolul de care dispune conversiunea actului juridic civil, ca modalitate de atenuare a impactului nulității asupra actului juridic afectat de vicii de fond sau de formă.

Nulitatea actului juridic civil este o importantă sancțiune de drept civil, a cărei finalitate constă în neutralizarea consecințelor manifestărilor de voință producătoare de efecte juridice, dacă astfel de manifestări de voință sunt exteriorizate cu nesocotirea condițiilor de fond sau de formă stabilite de lege pentru validitatea lor. Se realizează această sancțiune de drept civil prin desființarea actului juridic civil în care este încorporată manifestarea de voință avută în vedere, precum și a efectelor juridice spre care a fost îndreptat respectivul act juridic.

Desființarea tuturor efectelor posibile ale actului juridic civil lovit de nulitate nu în toate cazurile pare a fi justificată. În unele situații urmează să acordăm valabilitate manifestării de voință realizate cu ocazia încheierii unui act juridic lovit de nulitate, în partea în care această manifestare de voință este capabilă să producă anumite efecte juridice, diferite de cele avute în vedere la încheierea actului nul sau anulabil, dar care nu contravin intenției inițiale a părții sau părților actului juridic în cauză. În astfel de situații, instituția conversiunii actului juridic civil devine aplicabilă.

Oferind eficiență manifestării de voință din actul juridic lovit de nulitate și făcând-o capabilă să producă anumite efecte juridice, conversiunea actului juridic civil asigură continuitatea circuitului civil, care altfel ar fi blocat de sancțiunea strictă și severă a nulității. Conversiunea actului juridic civil ar putea fi astfel catalogată ca un important instrument de facilitare a circuitului civil.

În pofida acestui rol atribuit conversiunii, ea nu se bucură de o consacrare legală expresă în legislația civilă a Republicii Moldova, fiind doar permisă de legiuitor prin anumite norme ale Codului civil¹, cum ar fi art. 1662 în materie de fidejusiune și art. 2216 în materie de testamente, și pasibilă de deducere din alte norme ale legislației. Modesta reglementare a conversiunii a și determinat faptul că respectiva instituție juridică rămâne a fi practic necercetată de doctrina autohtonă. Am identificat doar un singur articol științific publicat în spațiul moldovenesc, dedicat cercetării acestei instituții², același cercetător continuând expunerea în teza sa de doctorat dedicată efectelor nulității actelor juridice civile³.

---

¹ Codul civil al Republicii Moldova nr.1107/2002. Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 66-75.

² BOCA, Sergiu. Conversiunea ca modalitate de înlăturare a efectelor nulității actului juridic civil. În: *Revista Națională de Drept*, 2012, nr. 6, p. 56-60.

³ BOCA, Sergiu. *Efectele nulității actelor juridice civile*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2013.

Prezenta lucrare vine să completeze golul doctrinar existent și, pe baza unei cercetări atât din punct de vedere al aspectelor de ordin teoretic, cât și al aplicațiilor practice, să deschidă calea spre o reglementare a conversiunii actului juridic civil în legislația Republicii Moldova.

Obiectivul general al lucrării constă în cercetarea *utilității* conversiunii actului juridic civil ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic. Utilitatea acestei instituții juridice derivă din însăși natura ei de modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, în virtutea căreia se neutralizează cauza de nulitate ce infestază actul juridic și nu îi permite să își producă efectele juridice. Drept urmare a acestei neutralizări, voința manifestată la încheierea actului juridic obține potența de a da naștere unor anumite efecte juridice, compatibile cu intenția inițială și interesele părților actului juridic sau cel puțin ale uneia dintre ele, creând astfel premise pentru realizarea intereselor în cauză.

Cercetarea utilității conversiunii actului juridic civil nu se poate realiza, desigur, într-un mod abstract, ci pornind de la edificarea unei construcții teoretice care să reflecte cu exactitate esența fenomenului cercetat și verificarea acestei construcții din punct de vedere al valorii aplicative și al importanței sale practice. Din acest motiv, autorul a formulat un șir de **obiective** concrete **ale cercetării**.

Având în vedere faptul că o cercetare a unei sau altei instituții juridice trebuie să debuteze cu o expunere a modului în care instituția juridică a luat naștere și a evoluat de-a lungul timpului, ne-am propus, întâi de toate, să identificăm geneza conversiunii actului juridic civil și să urmărim modul în care a evoluat, pe o parte, reglementarea acesteia în diferite sisteme de drept, pe de altă parte, abordarea ei în doctrina altor state. Abordările doctrinare ale conversiunii actului juridic civil fiind foarte diverse, iar uneori contradictorii, nu există unanimitate în ceea ce privește definirea acesteia, factor determinat și de caracterul relativ recent al instituției juridice în cauză, comparativ cu alte concepte de drept privat care au o istorie de secole sau chiar milenii. Acest fapt ne-a făcut să ne oprim mai atent la analiza noțiunilor conversiunii formulate de savanți din domeniu și de către unii legiuitori, precum și să propunem o noțiune proprie, care să fixeze trăsăturile esențiale și necesare conversiunii.

Diversitatea de opinii doctrinare este și mai pronunțată cu referire la natura juridică a conversiunii actului juridic civil, motiv pentru care am ales ca obiectiv de cercetare și determinarea naturii juridice a conversiunii, în vederea verificării opiniilor lansate de literatura juridică și selectării acelei opinii care oglindește cel mai fidel specificul acestei operațiuni juridice. De rând cu determinarea naturii juridice se impune cercetarea bazei temeinice pe care se clădește întreaga construcție a conversiunii actului juridic civil sau, mai simplu spus, a justificării instituției juridice a conversiunii. Acest obiectiv de cercetare constă în fundamentarea teoretică a conversiunii actului juridic civil.

Pornind de la premisa conform căreia conversiunea actului juridic civil se fundamentează pe conceptul de fapt juridic complex, un alt obiectiv de cercetare prefigurată se referă la identificarea și expunerea elementelor faptului juridic complex al conversiunii, precum și analiza efectelor generale pe care acest fapt juridic complex le produce la întrunirea elementelor sale componente.

Un important obiectiv de cercetare, care pune în valoare aplicarea practică a conversiunii actului juridic civil, reprezintă indicarea cazurilor în care conversiunea poate opera, urmare a analizei normelor legale din diferite materii ale dreptului civil (contracte, garanții ale executării obligațiilor, moștenire etc.). Acest obiectiv de cercetare se realizează prin analiza modului în care operează conversiunea în diferite cazuri identificabile și a efectelor juridice concrete pe care le poate produce.

De asemenea, cercetarea conversiunii actului juridic civil și aprecierea utilității acesteia ar fi incomplete dacă nu s-ar trece în revistă și funcțiile acestei instituții juridice, a cărei finalitate rezultă, așa cum a fost relatat mai sus, în facilitarea și dinamizarea circuitului civil.

Ipoteza de cercetare constă în justificarea necesității reglementării conversiunii actului juridic civil ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic, prin prisma utilității pe care această instituție juridică o poate prezenta pentru dinamizarea raporturilor juridice, atunci când nulitatea actului juridic nu trebuie în mod necesar să fie o soluție definitivă pe calea satisfacerii unor sau altor interese de ordin patrimonial.

Materializarea ipotezei de cercetare nominalizate implică, desigur, realizarea obiectivelor de cercetare expuse *supra*, în urma unei profunde analize teoretico-practice a modului de operare a conversiunii actului juridic civil, a efectelor pe care le produce și a delimitării conversiunii de instituții juridice conexe, cum ar fi nulitatea actului juridic, eficiența actului juridic, confirmarea actului juridic, simulația, novația și altele.

Sinteza metodologiei. În vederea realizării cercetării pe care ne-am propus-o, a fost utilizat întregul complex de metode specifice de cercetare, și anume: metoda analizei istorice, metoda analizei logice, metoda analizei sistemice, metoda analizei comparative, metoda sintezei etc.

Metoda analizei istorice a fost utilizată de către autor în mod special pentru a identifica geneza conversiunii actului juridic civil și pentru a cerceta modul în care instituția juridică a conversiunii a evoluat, de la germenii săi în dreptul roman și până la conceptele contemporane privitoare la această modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil. Expunerea aspectelor legate de evoluția istorică a instituției conversiunii este indispensabilă pentru sintetizarea nivelului pe care l-au atins investigațiile științifice cu privire la conversiune, atât în doctrina din străinătate, cât și în cea din Republica Moldova, bineînțeles, în limita în care doctrinarii autohtoni s-au aplecat asupra acestei instituții juridice.

S-a recurs la metoda analizei comparative la fiecare etapă a cercetării și pentru îndeplinirea fiecărui obiectiv de cercetare în parte, pornind de la premisa conform căreia conversiunea nu dispune de o reglementare expresă în Codul civil sau în alte acte normative ale legislației civile. Respectiv, justificarea necesității reglementării ei în sistemului dreptului privat moldovenesc poate fi atinsă preponderent prin apelarea la exemplul normelor cu privire la conversiune din Codurile civile ale altor state, la modul de aplicare a acestora în practica instanțelor străine, precum și la modul de abordare a conversiunii de către doctrina străină. În același timp, aplicarea metodei de analiză comparativă nu presupune o preluare mecanicistă a noțiunilor legale sau doctrinare, sau a conceptelor teoretice expuse în literatura de specialitate de peste hotare. Toate acestea urmează a fi analizate și apreciate critic și trecute prin filtrul normelor legislației autohtone, în așa fel încât eventualele propuneri de reglementare sau aplicare în practică a conversiunii să își găsească locul potrivit în sistemul Codului civil.

Un rol important în realizarea cercetării îl are și metoda analizei sistemice. Se explică acest fapt prin aceea că aplicarea corespunzătoare a mecanismului de conversiune a actului juridic civil, în vederea obținerii efectelor pasibile de producere pe calea conversiunii, implică, de obicei, incidența mai multor norme legale, care trebuie raportate la ipoteza respectivă de conversiune și interpretate corespunzător. Un exemplu elocvent în acest sens ar servi conversiunea formei testamentare (art. 2216 Cod civil), ale cărei manifestări ar fi conversiunea unui testament autentic în testament olograf sau a unui testament privilegiat în testament olograf, sau chiar a unui testament privilegiat de o anumită formă într-un testament privilegiat de o altă formă. Analiza tuturor acestor ipoteze de conversiune presupune, în mod necesar, aplicarea sistemică a normelor cu privire la condițiile de formă ale diferitor tipuri de testamente, pentru a identifica concret care condiții de formă ale unui tip de testament nu sunt întrunite, ceea ce provoacă nulitatea acestuia, dar sunt suficiente pentru a produce efectele juridice ale unui alt tip de testament, care, pe calea conversiunii, ar putea fi recunoscut ca fiind valabil.

Sumarul lucrării. Prezenta lucrare este structurată în patru *Capitole*, precedate de o *Introducere*. Fiecare capitol conține concluziile de rigoare, iar la finalul cercetării sunt expuse *Concluziile generale și recomandările*.

Capitolul 1, intitulat „*Analiza situației științifice în domeniul conversiunii actului juridic civil*”, debutează cu unele considerații privind geneza instituției conversiunii actului juridic civil, urmate de expunerea nivelului investigațiilor teoretice referitoare la conversiune în doctrina Republicii Moldova și a altor state, precum și de identificarea problemei științifice și a obiectivelor de cercetare pe care ni le-am propus în elaborarea prezentei lucrări.

În *Capitolul 2*, „*Natura juridică și fundamentarea teoretică a conversiunii actului juridic civil*”, supunem cercetării într-un mod sintetic modalitățile de îndreptare a cauzelor de nulitate ale

actului juridic civil, în categoria căroră urmează a fi atribuită și conversiunea actului juridic civil lovit de nulitate. Tot aici, pornind de la obiectivele de cercetare formulate în *Capitolul 1*, vom stăruii asupra determinării naturii juridice a conversiunii actului juridic civil și asupra fundamentării teoretice a conversiunii ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil.

Următoarele capitole ale lucrării reprezintă, de fapt, esența cercetării noastre. Astfel, *Capitolul 3*, intitulat „*Aspecte teoretice privind conversiunea ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil*”, este dedicat abordărilor teoretice ale instituției juridice a conversiunii actului juridic civil, în lipsa căroră nu poate fi pusă în valoare practică această instituție. Aici am insistat asupra noțiunii de conversiune și clasificării diferitor aplicații ale acestui mecanism juridic în dependență de criteriile nominalizate de doctrină. Urmează o analiză a elementelor conversiunii ca fapt juridic civil complex și a efectelor pe care conversiunea le produce odată cu întrunirea elementelor sale.

În *Capitolul 4*, „*Abordarea valorii aplicative și a importanței practice a conversiunii ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil*”, punem accentul pe aspectele aplicative ale conversiunii, debutând cu cercetarea cazurilor de conversiune ale actului juridic civil ce pot fi identificate prin prisma diferitor norme ale legislației noastre civile. Acestea sunt grupate în cazuri de conversiune în materie succesorală și cazuri de conversiune în materie de obligații. De asemenea, ne oprim asupra delimitării conversiunii de instituții juridice conexe. Se finalizează *Capitolul* cu o expunere a funcțiilor conversiunii ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, prin prisma căroră sunt trecute câteva exemple din practica judiciară autohtonă.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL CONVERSIUNII ACTULUI JURIDIC CIVIL

Geneza instituției conversiunii actului juridic civil se datorează efortului pandectiștilor germani din sec. al XIX-lea, care au elaborat conceptul de conversiune pe baza unor ipoteze izolate de așa-numita transformare a actelor juridice, ce pot fi găsite în jurisprudența clasică romană. Dreptul roman promova consecvent principiul *quod nullum est, nullum producit effectum*, motiv pentru care ideea de conversiune a unui act nul într-un unul valabil era străină sistemului juridic roman.

Școala germană de drept este cea care ar fi făcut din conversiune o preocupare a științei juridice, iar, în consecință, primul cod civil modern care a consacrat expres instituția conversiunii a fost Codul civil german din anul 1896. În acest act normativ, conversiunea este cunoscută sub denumirea de „reinterpretare” („Umdeutung”) și se regăsește la art. 140.

Interpretând norma de la art. 140 Cod civil german, doctrina a apreciat că atunci când actul juridic încheiat inițial este nul, acesta poate fi păstrat în calitate de alt act juridic, dacă sunt întrunite condițiile de valabilitate ale acestuia din urmă, inclusiv cerințele de formă. Această operațiune juridică a fost denumită în literatură „conversiune”, după modelul termenului utilizat în lucrările dedicate dreptului roman. Și anume în dreptul german conversiunea a fost „legată” de nulitatea actului juridic civil, devenind o instituție conexă cu nulitatea actului juridic.

Inspirată de modelul Codului civil german, instituția conversiunii a fost ulterior prevăzută expres și în alte coduri civile, cum ar fi Codul civil italian din 1942 și Codul civil ungar din 1959. Alte legislații însă nu conțin o consacrare expresă a conversiunii, cum ar fi cazul Codului civil francez din 1804 și al altor coduri civile de inspirație franceza. Totuși, în pofida lipsei dispozițiilor generale exprese cu privire la figura juridică a conversiunii, sistemul de drept francez și sistemele de drept francofone admit aplicabilitatea acestei modalități de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, așa cum rezultă, cu precădere, din contextul unor abordări doctrinare.

Nici Codul civil român din 1864, în vigoare din 1865 (abrogat în 2011) nu reprezintă o excepție de la situația codurilor civile francofone, dar în Codul civil al lui Alexandru Ioan Cuza puteau fi identificate unele prevederi pe baza cărora astăzi s-au construit adevărate teorii referitoare la clasificarea conversiunii în formală și substanțială. Aici avem în vedere reglementarea de la art. 1172 din Codul civil român din 1864 potrivit căreia înscrisul autentic nul de fapt din cauza incompetenței funcționarului sau a viciilor formelor de autentificare poate fi considerat drept înscris sub semnătură privată, privită drept un caz de conversiune formală.

Abia noul Cod civil al României din 2009, intrat în vigoare în 2011, a destinat articolele modalităților concrete de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, reglementând

expres pe lângă refacere și confirmare și conversiunea. Astfel, noul Cod civil român din 2009 cuprinde două articole consacrate conversiunii. Este vorba despre art. 1260 și art. 1050. Primul dintre ele reglementează cu valoare de principiu conversiunea contractului nul, iar cel de al doilea articol reglementează conversiunea formei testamentare.

Codul civil al Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse din 1922 nu prevedea conversiunea, dar posibilitatea de transformare a unui act juridic în alt act juridic a fost admisă de doctrină și de practica judiciară. Situația este similară cu privire la Codul civil al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești din 1964 (abrogat în 2003).

Actualmente Codul civil al Federației Ruse din 1994 nu consfințește regulile cu privire la conversiune, aceasta însă nu semnifică faptul că la nivel conceptual conversiunea nu este cunoscută dreptului civil rus, or mecanismul conversiunii poate fi dedus din anumite norme ale Codului civil rusesc.

Urmare a dezvoltărilor teoretice, conversiunea a evoluat de la o modalitate preponderent formală de transformare a unui act juridic de o anumită natură juridică, nu neapărat lovit de nulitate, în act juridic de altă natură juridică, la un mecanism de limitare a efectelor nulității actului juridic prin menținerea forței juridice a manifestării de voință exprimate cu ocazia încheierii actului juridic infestat de o cauză de nulitate. În așa fel, conversiunii i s-a recunoscut capacitatea de a produce efecte juridice substanțiale (nu doar formale), rezultanta cărora este nașterea prin convertire a unui act juridic distinct de cel avut în vedere de parte sau părți la manifestarea inițială a voinței.

Eforturile doctrinare și jurisprudențiale ulterioare s-au axat în continuare pe cercetarea aprofundată a acestui fenomen juridic, cu numeroase tentative de definire a conversiunii, de determinare a naturii juridice a acesteia și de fundamentare teoretică.

În același timp, se identifică în literatura de specialitate străină o lipsă de abordare uniformă a fenomenului cercetat. Doctrina admite existența conversiunii actului juridic civil chiar și în lipsa unor norme legale care să o consacre expres, dar atunci când se ajunge la discuții asupra naturii juridice a acestei operațiuni, la justificarea acesteia, condițiile în care operează, părerile doctrinare se împart și practic fiecare autor vine cu o viziune proprie asupra acestor chestiuni.

În doctrina din Republica Moldova, conversiunea a avut parte de cercetare teoretică redusă. Asupra acestei instituții juridice nu s-au oprit nici în cursurile de drept civil, nici cu ocazia cercetărilor monografice, excepție făcând unele lucrări ale autorului S. Boca, dar și acesta a abordat conversiunea în contextul cercetărilor sale asupra efectelor nulității actului juridic civil.

Lipsa unei abordări teoretice corespunzătoare în doctrina autohtonă, pe care o merită conversiunea actului juridic civil, nu știrbește din importanța practică a acestei operațiuni juridice, prin care se realizează, într-un final, înlesnirea circuitului civil al bunurilor.

Toate cele expuse au determinat prezenta cercetare asupra conversiunii actului juridic civil și formularea obiectivelor corespunzătoare de cercetare, în special definirea conversiunii actului juridic, determinarea naturii juridice a acesteia, fundamentarea teoretică a convertirii actului juridic nul în act juridic valabil, precum și analiza modului concret de operare a conversiunii. Aspectul practic al cercetării conversiunii actului juridic civil ține de analiza efectelor conversiunii, identificarea cazurilor posibile de conversiune, dar și de elucidarea funcțiilor conversiunii, ca direcții (orientări) fundamentale ale acțiunii acestui mecanism juridic.

2. NATURA JURIDICĂ ȘI FUNDAMENTAREA TEORETICĂ A CONVERSIUNII ACTULUI JURIDIC CIVIL

Așa cum am arătat, îndreptarea cauzelor de nulitate ale actului juridic civil reprezintă o realitate științifică mai puțin explorată, atât timp cât formatul relațiilor sociale nu s-a dovedit a fi suficient de convingător la determinarea subiecților raporturilor de drept civil să creioneze clar „necesitatea” aplicării acestora și importanța juridică pe care o atestă, de fapt. Această amorfie juridică pendulează, cu precădere, în doctrina și legislația Republicii Moldova, atât timp cât legislația civilă de aici acordând atenție acestui aspect doar în cadrul unor semantici sumare, iar doctrinarii moldoveni neidentificând plenar relevanța unei eventuale abordări științifice în domeniu.

O definiție doctrinară și, cu atât mai mult, una legală a modalităților de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil nu este formulată nici într-un sistem de drept, ceea ce semnaleză mai multe dificultăți, dar și imperative în ceea ce ține de fundamentarea semantică a acestui concept pretins de o valență cu accent profund juridic.

Cu toate acestea, putem constata că doctrina, aproape unanim, a ajuns la concluzia că părțile unui act juridic civil contaminat de o cauză de nulitate ar fi îndreptățite juridic să aibă varianta de a trata actul juridic, încercând să-l înlocuiască cu unul valid (refacerea operațiunii juridice) sau să-l valorifice pe cel vechi într-o manieră legală (confirmarea actului juridic sau conversiunea acestuia). Împărtășim aceeași viziune, în condițiile în care astfel s-ar asigura evitarea relațiilor ostile între subiecții de drept, evitarea consumului nerațional de timp și resurse materiale, promovarea principiilor supreme ale dreptului civil: libertatea contractuală, doar *libertas est potestas faciendi id quod jure licet* (libertatea înseamnă să poți face ceea ce îți permite legea) și supremația voinței părților, toate acestea contribuind la catalizarea circuitului civil.

Astfel, prin modalități de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil înțelegem acele mijloace sau metode prin care părțile unui act juridic civil lovit de o cauză de nulitate au varianta de a remedia actul juridic civil, încercând să-l înlocuiască cu unul valid (refacerea operațiunii juridice) sau să-l valorifice pe cel vechi într-o manieră legală (confirmarea actului juridic sau conversiunea acestuia).

Refacerea, vorbind la modul general, se aseamănă cu un fel de „reparație capitală” a actului juridic civil lovit de nulitate, deoarece din acesta din urmă în fond nu mai rămâne aproape nimic, fiind înlocuit cu un act civil nou valabil. *In concreto*, refacerea nu înseamnă altceva decât procedul juridic prin care părțile sunt libere a încheia un nou act juridic, similar primului, prin

care voința valabil exprimată într-un act juridic nul să producă efecte juridice printr-un alt act, ale cărui condiții de valabilitate sunt respectate în totalitate.

Confirmarea este modalitatea de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil detaliat analizată în doctrină, dar și reflectată deplin în legislație, atât cea națională, cât și cea străină. În fond, confirmarea reprezintă acea operațiune juridică sau declarație prin care o persoană, îndreptățită să ceară anularea unui act, îl recunoaște valabil. În același timp, analizând obiectiv, confirmarea trebuie să nu prejudicieze drepturile obținute de terți.

Cea de-a treia modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil rămâne a fi conversiunea, așa cum am menționat și căreia i se dedică în mod exclusiv cercetarea științifică de față.

În pofida multiplelor ipoteze existente în doctrină, afirmăm cu certitudine că cea mai potrivită natură juridică a conceptului juridic supus discuțiilor și care unește conversiunea, confirmarea și refacerea este cea de modalități de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil. Opinia ne-o argumentăm prin faptul că, în primul rând, confirmarea, conversiunea și refacerea sunt niște căi, moduri, metode prin care putem îndrepta o cauză de nulitate, iar prin acest procedeu juridic ne atingem scopul scontat: de a valorifica un act juridic nul, printr-o manieră valabilă a sa. În al doilea rând, după ce ne-am convins că nulitatea în sine nu poate fi îndreptată, în principiu, constatăm că, de fapt, în esență se îndreaptă cauza de nulitate; cauza care a dus la nulitatea actului juridic se modifică în una valabilă, păstrându-se celelalte prevederi contractuale, conforme legii, pentru actul juridic valabil constituit, datorită unei modalități concrete de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic. Este de precizat că nu se are în vedere cauza actului juridic, care incumbă scopul și motivul încheierii contractului, dar cauza de nulitate a actului juridic, sau motivul din care un act juridic nu este valabil.

Prin contestarea tuturor teoriilor existente în doctrină referitoare la fundamentarea conversiunii, considerăm că temeiul conversiunii rezidă în dimensiunea faptului juridic complex, sistemul căruia este format din trei elemente:

- nulitatea actului juridic civil inițial. Fiind o cauză de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, conversiunea își are rațiunea de a exista anume în legătură cu anularea sau constatarea nulității actului juridic civil. Nu este relevant, astfel, felul nulității care lovește actul juridic inițial. Conversiunea poate opera atât în caz de nulitate absolută a actului juridic inițial, cât și în caz de nulitate relativă a acestuia;

- manifestarea de voință valabil exprimată în actul juridic inițial lovit de nulitate, capabilă încă să producă anumite efecte juridice. Anume această capacitate a manifestării de voință din actul juridic inițial și are menirea să valorifice conversiunea. Cu titlu de precizare subliniem că acest caz nu trebuie confundat cu situația în care vorbim despre teoria fundamentării conversiunii

referitoare la imperativul menținerii actului juridic, raportată regulii nulității parțiale, din considerentul că conversiunea va valorifica manifestarea de voință inițială într-o manieră transformată, capabilă să producă încă efecte juridice în mod plener în caz de nulitate totală a actului inițial, într-un alt act juridic, subsecvent. Dar această reminiscență a manifestării de voință inițiale nu este suficientă prin sine însăși să producă un efect, ea doar conține în sine potența unor efecte juridice. Ca această potență să se transforme într-un efect juridic veritabil este absolut necesară realizarea celui de al treilea element al faptului juridic, și anume

- manifestarea expresă a voinței de a opera conversiunea, manifestare ce se efectuează în fața instanței de judecată, având în vedere caracterul judiciar al conversiunii. Acest al treilea element al faptului juridic definitivează conversiunea ca operațiune de îndreptare a cauzei de nulitate a actului juridic civil și face să se producă efectele juridice voite de parte sau de părți. Fără acest al treilea element al faptului juridic complex analizat, celelalte elemente reprezintă doar un cumul de fapte fără nicio finalitate juridică. Grație anume voinței de a opera conversiunea se produce un salt calitativ de la o simplă acumulare de fapte la un veritabil fapt juridic, producător de efecte juridice. Deci aceasta reprezintă elementul-cheie al conversiunii, care, prin intenția de a produce efecte juridice, imprimă conversiunii calitatea de act juridic civil. Principalul efect al conversiunii este neutralizarea cauzei de nulitate a actului juridic civil inițial și nașterea unui nou act juridic (actul juridic subsecvent) și a unui raport juridic, al cărui obiect și conținut este determinat de limitele în care voința încorporată în actul inițial este capabilă să producă efecte.

3. ASPECTE TEORETICE PRIVIND CONVERSIUNEA CA MODALITATE DE ÎNDREPTARE A CAUZELOR DE NULITATE ALE ACTULUI JURIDIC CIVIL

Nulitatea actului juridic civil survine în calitate de sancțiune orientată spre restabilirea situației de drept anterioare, în vederea protejării drepturilor și intereselor subiecților raporturilor de drept civil. Cu toate acestea, în foarte multe dintre cazuri, nulitatea actului juridic nu survine drept rezultat al vicierei manifestării de voință, ceea ce înseamnă că manifestarea de voință fie a tuturor părților, fie doar a uneia dintre părți rămâne a fi valabilă, astfel încât desființarea actului juridic în urma operării efectelor sancționatoare ale nulității ar institui mai degrabă o nedreptate decât ar face să reconstituie dreptatea. Astfel, într-o atare situație ne pomenim în cazul unui conflict între principiul nulității care vizează repunerea părților în situația anterioară (*restitutio in integrum*), ce se materializează prin restituirea prestațiilor realizate în virtutea actului lovit de nulitate și un alt principiu al dreptului ce ține de salvarea manifestării de voință. Figura juridică a conversiunii vine să înlăture această coliziune de principii, prezentându-se drept o soluție în acest sens și marcând dimensiunea lexemului „conversiune” în materie de drept.

În literatura de specialitate din Republica Moldova nu există vreo noțiune proprie consacrată conversiunii, cu toate acestea, în doctrina română se identifică un consens, înțelegându-se prin conversiune operațiunea juridică ce constă în considerarea unui act juridic afectat de nulitate drept un alt act juridic, ale cărui condiții de validitate, de fond și de formă sunt îndeplinite, operațiune prin care manifestarea de voință nevalabilă ca un act juridic este considerată și produce efecte drept alt act juridic, ale cărui cerințe proprii de validitate, de fond și de formă sunt îndeplinite.

Astfel, încercând o formulare proprie a noțiunii, suntem de părerea că prin conversiune urmează a fi înțeleasă acea modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil care constă în valorificarea într-o manieră transformată a manifestării de voință valabil exprimată într-un act juridic civil lovit de nulitate într-un act juridic civil subsecvent, ale cărui condiții de fond și de formă sunt întrunite legal și care produce efecte juridice diferite față de cele urmărite prin încheierea actului juridic inițial.

În vederea armonizării cadrului normativ legal cu tendințele teoretico-practice în materie, propunem de a introduce în Codul civil noțiunea conversiunii, care ar avea următorul conținut: *Conversiunea constă în valorificarea manifestării de voință valabil exprimată într-un act juridic civil lovit de nulitate totală într-un act juridic civil subsecvent, ale cărui condiții de fond și de formă sunt întrunite legal și care produce efecte juridice diferite față de cele urmărite prin încheierea actului juridic inițial.*

Având în vedere clasificările existente în doctrină referitoare la conversiune, suntem de părerea că niciuna din clasificările propuse, și anume clasificarea conversiunii în substanțială, formală, legală sau judiciară nu rezistă criticii. Totodată, acest fapt nu semnifică imposibilitatea identificării unor criterii de clasificare a conversiunii, iar criteriul pe care îl propune autorul este cel al consacării legislative a conversiunii. În acest sens, conversiunea se prezintă ca fiind expresă (explicită) sau virtuală (implicită), după exemplul nulităților exprese sau virtuale. Astfel, conversiunea este expresă atunci când este prevăzută de o dispoziție legală și virtuală atunci când nu este prevăzută de o dispoziție legală, dar partea sau părțile actului juridic inițial lovit de nulitate o pot invoca, dacă manifestarea de voință exprimată în actul juridic inițial lovit de nulitate este capabilă încă să producă anumite efecte juridice și sunt întrunite celelalte condiții de validitate ale actului juridic subsecvent.

Doctrina nu reflectă o viziune unanimă în ceea ce vizează elementele conversiunii actului juridic civil, însă, în ceea ce ne privește, suntem de părerea că elementele conversiunii vor putea fi analizate doar în contextul faptului juridic complex, prin luare în considerare a nulității actului juridic inițial (nulitatea totală și efectivă), manifestarea de voință exprimată în actul juridic inițial lovit de nulitate, capabilă încă să producă anumite efecte juridice și manifestarea expresă a voinței de a opera conversiunea.

În contextul nulității totale și efective menționăm că conversiunea nu poate exista atunci când un act juridic este parțial invalidat și în caz că nulitatea totală a actului juridic nu a fost declarată de către instanța de judecată competentă.

În privința manifestării de voință exprimată în actul inițial lovit de nulitate subliniem că actul juridic subsecvent rezultă, derivă din actul juridic inițial lovit de nulitate, care are o existență juridică din punct de vedere pur teoretic. Cu alte cuvinte, actul juridic subsecvent valorifică manifestarea de voință inițială, aptă de a mai produce efecte juridice valabile într-un alt act juridic, care va naște, modifica și stinge drepturi și obligații, altele decât cele avute în vedere de către parte sau părți la încheierea actului juridic inițial.

Atât timp conversiunea valorifică manifestarea de voință încorporată în primul act, lovit de nulitate, în mod firesc se pune în discuție eventuala identitate de părți în actul inițial și cel subsecvent. În urma analizei efectuate la acest capitol, am ajuns la concluzia că faptul juridic al conversiunii poate opera atât între aceleași părți ale actului bilateral inițial, lovit de nulitate, cât și în favoarea doar a unei părți a actului bilateral inițial, dând naștere unui act juridic unilateral subsecvent. Dar și am identificat posibilitatea unor ipoteze în care de conversiune se pot prevala și alte persoane decât partea sau părțile actului juridic inițial.

Statuăm că, indubitabil, conversiunea nu va fi aplicată în cazul în care partea sau părțile actului inițial nu își vor dori acest lucru, având în vedere principiul relativității efectelor actului

juridic civil. De aceea voința referitoare la operarea conversiunii trebuie exprimată expres, pentru a fi opozabilă și terților, dar și pentru a asigura verificarea voinței reale a părții sau a părților.

În contextul celor subliniate, considerăm că este suficientă voința unei singure părți ca să se producă conversiunea, întrucât conversiunea nu trebuie să fie invocată de partea răspunzătoare de nulitatea actului inițial. Astfel, încheierea de către una dintre părți în deplină cunoștință de cauză a unui contract civil despre care se știa că este infestat de o cauză de nulitate ar putea fi apreciată drept o faptă ilicită. Dacă s-ar admite ca această parte să invoce conversiunea contra părții inocente, ne-am pomeni în situația în care cea din urmă parte va fi obligată să execute un alt act juridic civil decât pe cel pe care l-ar fi voit în primul rând, nemaivorbind despre faptul că în așa fel s-ar încuraja abordarea unui comportament contrar în cadrul circuitului civil.

Pe lângă acestea, din exercitarea expresă a manifestării de voință, privind operarea conversiunii, trebuie să rezulte un act juridic subsecvent perfect valabil. Însăși rațiunea conversiunii rezidă în faptul de a îndrepta cauza de nulitate din actul inițial în actul subsecvent, nu de a o perinda din actul inițial în actul subsecvent. Cu alte cuvinte, nu vom fi în ultimul caz în prezența unei conversiuni, pentru ca aceasta din urmă poate avea sens doar dacă actul subsecvent își va produce efectele juridice.

Se va reține că actul subsecvent valabil, pentru a fi parte integrantă din structura conversiunii, va trebui să conțină un elementul de diferență față de actul inițial. Elementul de diferență dintre actul juridic inițial și actul juridic subsecvent poate consta în orice element al actului juridic, cum ar fi tip, natură, conținut, efecte sau măcar formă.

Cu referire la efectele conversiunii, am identificat caracterul obligațional al acesteia, or actul juridic subsecvent, ale cărui condiții de validitate sunt întrunite, produce efecte obligaționale prin nașterea de drepturi de creanță și obligații corelative. De exemplu, în cazul nulității unui contract de vânzare-cumpărare, care va putea fi convertit într-un antecontract de vânzare-cumpărare, din antecontractul rezultat astfel vor lua naștere drepturile și obligațiile corelative ale părților cu privire la încheierea viitorului contract, dar cu respectarea tuturor condițiilor prescrise pentru contractul în cauză.

Cu toate acestea, efectul obligațional al conversiunii reprezintă regula de la care pot exista excepții. În condițiile în care un act translativ de drepturi este lovit de nulitate, dar prin prisma elementelor componente ale faptului juridic al conversiunii este posibil să ia naștere un act subsecvent la fel translativ de drepturi, atunci conversiunea va avea efect real.

Conversiunea are caracter judiciar, iar pentru a opera, pe de o parte, este necesară invalidarea efectivă și totală a actului juridic inițial într-un cadru procesual deschis de o acțiune în nulitate, pe de altă parte, este tot atât de necesară invocarea conversiunii în fața instanței de judecată. Și, desigur, din motive de rațiune practică, este binevenită invocarea conversiunii actului juridic lovit

de nulitate în același proces judiciar în care se discută nulitatea, dar aceasta nu este o cerință imperativă. Or, am identificat situații în care conversiunea se poate realiza cu deplin efect într-un proces judiciar separat.

Caracterul judiciar al conversiunii nu este știrbit nici atunci când posibilitatea convertirii unui act lovit de nulitate în alt act este prevăzută de lege. În toate cazurile persistă necesitatea invalidării efective și totale a actului juridic inițial pentru a fi posibilă convertirea acestuia într-un alt act juridic. Și o astfel de invalidare a actului juridic inițial este cu atât mai mult necesară, dacă acest act juridic și-a produs efectele prin nașterea drepturilor și obligațiilor pentru care a fost încheiat. Iar invalidarea totală și efectivă, ca premisă a conversiunii, trebuie să se producă pe cale judiciară.

Din punct de vedere procedural, conversiunea poate opera fie pe cale de excepție, instanța urmând să constate existența conversiunii și pe acest temei să respingă acțiunea formulată împotriva părții căreia conversiunea îi este favorabilă, fie pe calea unei acțiuni în justiție. Iar acțiunea în conversiune este una în constatare, ce poate fi promovată atât într-un cadru procesual deja deschis, pe calea unei cereri reconvenționale, cât și ca o acțiune principală în constatarea existenței sau inexistenței unui raport juridic (drept subiectiv).

Efectul conversiunii, ca și cel al nulității, se produce cu efect retroactiv (*ex tunc*), de la momentul manifestării de voință a părții sau a părților, încorporată în actul inițial lovit de nulitate.

Ca finalitate a considerentelor cu privire la efectele conversiunii actului juridic civil, considerăm oportună includerea în Codul civil a unor norme cu privire la caracterul judiciar al conversiunii și momentul de la care conversiunea actului juridic civil își produce efectul. În formă textuală, această propunere de *lege ferenda* ar fi următoarea: *Conversiunea produce efecte retroactiv, de la momentul manifestării de voință a părții sau a părților în actul inițial lovit de nulitate. Conversiunea se constată de instanța de judecată, atât pe cale de acțiune, cât și pe cale de excepție, doar la cererea persoanei în a cărei favoare conversiunea operează.*

4. ABORDAREA VALORII APLICATIVE ȘI A IMPORTANȚEI PRACTICE A CONVERSIUNII CA MODALITATE DE ÎNDREPTARE A CAUZELOR DE NULITATE ALE ACTULUI JURIDIC CIVIL

Cazurile de conversiune ce pot fi deduse din economia normelor Codului civil pot fi grupate în două categorii: cazuri de conversiune în materie succesorală și cazuri de conversiune în materie de obligații. La prima categorie se atribuie conversiunea formei testamentare, acceptarea tacită a succesiunii printr-un act de înstrăinare a bunului succesoral lovit de nulitate și revocarea legatului printr-un act de înstrăinare a obiectului legatului lovit de nulitate. La cea de a doua – conversiunea contractului de înstrăinare a unui bun într-un antecontract, conversiunea unei garanții personale autonome în fidejusiune și conversiunea unei cambii într-o confirmare a datoriei.

În ceea ce privește conversiunea formei testamentare, aceasta poate avea loc în situația în care un testament nul din cauza unui viciu de formă îndeplinește condițiile de formă ale altui tip de testament. La prima vedere, acest caz de conversiune a formei testamentare nu ar trebui să se considere conversiune prin prisma noțiunii pe care am formulat-o, or, în cazul conversiunii formei testamentare, atât actul inițial, cât și cel subsecvent au același efect juridic – transmisiunea pentru cauză de moarte. Însă ceea ce cu adevărat prezintă relevanță în situația dată este că efectul juridic comun al tuturor varietăților de testament, și anume transmisiunea pentru cauză de moarte în favoarea celor indicați în testament reprezintă, în esență, finalitatea testamentului, însă forța juridică a testamentului este diferită în dependență de forma respectivului. Din această perspectivă, ipoteza conversiunii nu poate fi negată.

În urma analizei efectuate am constatat că conversiunea formei testamentare de cele mai multe ori se va produce anume în sensul recunoașterii valabilității unui testament olograf, dacă un testament de o complexitate mai mare (autentic sau privilegiat) este lovit de nulitate pentru vicii de formă. Desigur, cu condiția că testamentul în cauză întrunește condițiile stabilite pentru un testament olograf – să fie scris integral, datat și semnat de testator. Cele mai probabile ipoteze de conversiune a formei testamentare sunt cele de conversiune a unui testament privilegiat într-unul olograf, de exemplu, în situațiile în care un testament privilegiat scris, semnat și datat de mâna testatorului, nu întrunește toate cerințele testamentului privilegiat, fie că formalitățile de suprascriere sunt realizate de către un agent instrumentator necompetent, fie datorită incompatibilității unor martori prezenți la întocmirea acestuia sau absenței semnăturii unui martor pe textul testamentului. De asemenea, considerăm posibilă conversiunea unui testament privilegiat de o anumită formă într-un alt testament la fel privilegiat.

Conversiunea actului de înstrăinare a unui bun din masa succesorală, lovit de nulitate, în acceptare tacită a moștenirii poate fi imaginată doar în contextul legal al redacției vechi a Codului civil, care reglementa dreptul de opțiune succesorală sub forma acceptării moștenirii sau a renunțării la ea. În contextul legal actual, în urma reformei Codului civil prin Legea nr. 133/2018, s-a produs o schimbare de paradigmă în materie de opțiune succesorală: moștenirea trece la moștenitorul îndreptățit sub rezerva dreptului său de a renunța la moștenire. În așa fel, transmisiunea moștenirii se produce în mod automat în momentul deschiderii moștenirii. O eventuală declarație de acceptare a moștenirii nu reprezintă decât o consolidare a calității de moștenitor, care se poate produce și de la sine prin nerenunțare la moștenire în termenul indicat. Respectiv, posibilitatea conversiunii unui act de înstrăinare lovit de nulitate cu privire la un bun succesoral într-o acceptare tacită a moștenirii se poate analiza doar în raport cu moștenirile deschise până la data de 01 martie 2019, data intrării în vigoare a Legii de modernizare a Codului civil.

În ceea ce privește înstrăinarea obiectului legatului de către testator, care chiar și lovită de nulitate ar putea valora revocare voluntară tacită a legatului, prin prisma normelor Codului civil, ca urmare a unui astfel de act al testatorului survine *caducitatea* testamentului. Observăm că legiuitorul nostru a optat pentru consecința caducității legatului în caz de încheiere de către testator a actelor de dispoziție asupra obiectului legatului, și nu pentru consecința revocării, ceea ce nu ni se pare corect. La o privire de ansamblu, revocarea actului juridic semnifică desfacerea voluntară pentru viitor a unui act juridic încheiat legal, iar caducitatea – lipsirea de efecte a unui act juridic datorită unui eveniment independent de voința sau de culpa părților, care survine ulterior încheierii valabile a actului. Apreciem critic opțiunea legiuitorului de a califica drept caduc legatul al cărui obiect este înstrăinat de către testator în timpul vieții. Considerăm că în acest caz operează revocarea voluntară tacită a legatului, odată ce înstrăinarea obiectului legatului este un act intenționat al testatorului prin care se urmărește implicit lipsirea de eficacitate a dispoziției testamentare avute în vedere. Respectiv, legatul se va revoca tacit chiar și printr-un act de înstrăinare a obiectului acestuia lovit de nulitate, fiind prezent un caz de conversiune. Or, ceea ce este relevant pentru o revocare tacită a legatului este intenția reală de a înstrăina obiectul acestuia de către testator, intenție ce este prezentă și atunci când actul de înstrăinare este lovit de nulitate.

Având în vedere cele reținute, propunem de a cuprinde prevederile de la art. 2381 Cod civil în alin. (1) și de a include un nou alineat la articolul citat, după cum urmează: „(2) *În afară de alte cazuri prevăzute de lege dispoziția testamentară se consideră revocată dacă bunul testat este înstrăinat de către testator în timpul vieții, prezumându-se că el a avut intenția de a revoca dispoziția testamentară*”. Precum și de a expune art. 2388 lit. c) Cod civil într-o nouă redacție, după cum urmează: „*bunul testat nu a aparținut testatorului*”.

Cu privire la conversiunea în materie de obligații am reținut că manifestarea de voință, nulă ca și vânzare, poate valora antecontract de vânzare. În același timp, ipoteza cel mai des menționată în doctrină, și anume valoarea de antecontract a manifestării de voință nevalabile drept contract de vânzare din cauza lipsei formei autentice cerute de lege *ad validitatem*, nu este aplicabilă în condițiile legale impuse de Codul nostru civil și aceasta datorită faptului că antecontractul trebuie să fie încheiat în forma cerută de lege pentru contractul definitiv, sub aceeași sancțiune. Astfel, un contract de vânzare-cumpărare a unui imobil nul pentru nerespectarea formei autentice nu se poate converti într-un antecontract de vânzare-cumpărare, din același motiv: nerespectarea formei autentice.

O altă ipoteză posibilă de conversiune în materie de obligații, atribuind-o conversiunii unui act juridic de dispoziție asupra unui bun, încheiat cu încălcarea interdicției de înstrăinare, care este lovit de nulitate relativă, într-un antecontract, din care o să rezulte obligația înstrăinătorului de a dispune de bun cu condiția ridicării interdicției. O situație similară din punct de vedere al convertirii unui act juridic de dispoziție lovit de nulitate într-un antecontract poate fi atestată în caz de încheiere a unui act de înstrăinare a bunului cu nesocotirea clauzei de inalienabilitate. Astfel, o vânzare-cumpărare anulată pentru încălcarea clauzei de inalienabilitate de către vânzător poate valora antecontract de vânzare-cumpărare, care va putea fi executat silit în urma încetării acțiunii clauzei de inalienabilitate stipulate, fie prin expirarea termenului acesteia, fie prin autorizația instanței de judecată sau renunțarea la clauză a celui care a stipulat-o. Conversiunea unui contract în antecontract se va putea produce și în cazul nulității înstrăinării unui bun proprietate comună în devălmășie făcute de un soț, fără acordul celuilalt soț. Din acest antecontract va rezulta obligația înstrăinătorului de a obține consimțământul celuilalt coproprietar pentru înstrăinarea definitivă a bunului.

De asemenea, suntem în prezența unui caz de conversiune a actului juridic în situația în care actul de constituire a unei garanții personale autonome, lovit de nulitate absolută va putea valora act de constituire a unei fidejusiuni. Efectul juridic pe care îl va produce conversiunea în asemenea caz rezultă din aceea că însăși fidejusiunea produce efecte juridice distincte de cele ale unei garanții personale autonome. În acest sens, pe lângă faptul că fidejusiunea este o garanție personală accesorie, iar garanția personală autonomă – neaccesorie, în cazul fidejusiunii garantul poate opune creditorului excepțiile proprii ale debitorului garantat, pe când în cazul garanției personale autonome garantul nu dispune de o astfel de prerogativă.

Conversiunea poate avea loc și în caz de nulitate a cambiei, care poate valora înscris ce atestă o creanță (confirmare de datorie). La prima vedere, în situația dată conversiunea are efect pur formal în sensul că un înscris cambial se convertește într-un simplu înscris sub semnătură privată, dar în realitate conversiunea produce și efecte de ordin substanțial. Și aceasta în virtutea

faptului că titlul de credit avut în vedere inițial de părți, ce ar fi cuprins o obligație necondiționată, autonomă și abstractă de a plăti o sumă determinată de bani, obține valoarea unui titlu (înscris sub semnătură privată) ce atestă o creanță simplă, neautonomă și causală.

Din punct de vedere al delimitării de instituții conexe, conversiunea se deosebește de confirmare prin faptul că în cazul confirmării, în principiu, sancțiunea nulității va putea fi integral anulată, actul juridic nul sau anulabil putând să își producă efectele exact așa cum și-a dorit partea ori și-au dorit părțile, fără a fi în prezența a două acte juridice. În timp ce în situația conversiunii atestăm incidența a două acte juridice civile distincte, actul subsecvent fiind valabil, iar actul inițial – lovit de nulitate.

Conversiunea nu se va confunda cu refacerea, chiar dacă ambele, ca și confirmarea, sunt modalități de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil. Odată cu refacerea actului inițial lovit de nulitate prin luarea în considerare și respectarea tuturor imperativelor legale referitoare la condițiile de valabilitate ale actului juridic, noul act – actul subsecvent își va produce nestingherit efectele, decăzând necesitatea, dar și posibilitatea de intervenție a conversiunii pentru acest caz. Și invers, dacă se va aplica cu prioritate conversiunea, atunci pentru refacere nu mai există loc.

Conversiunea se deosebește cu ușurință de nulitatea parțială, când o parte din efectele unui act juridic sunt menținute de lege, iar aici se au în vedere fragmentele de efecte ce nu contravin legii.

Nu vom considera ipoteză de aplicare a conversiunii atunci când doar în aparență actul juridic denotă o nevalabilitate, din considerentul că ar fi fost incorect calificat de către părți, încorporându-l într-o natură juridică în virtutea căreia condițiile de valabilitate nu erau întrunite.

Nu vom avea conversiune nici în cazul incidenței instituției juridice a novației. Novația presupune transformarea unui raport juridic obligațional într-un altul, iar conversiunea presupune înlocuirea unui act juridic civil inițial cu un altul, din considerentul că primul ar fi fost infestat de o cauză de nulitate.

La fel, conversiunea urmează a fi deosebită de simulație. În situația simulației ambele acte sunt orientate de a produce efectele în același timp: actul secret – între părți și actul public – între părți și terți, pe când în circumstanța conversiunii va produce efecte doar actul subsecvent.

Totodată, se va ține cont că conversiunea va îndrepta o cauză de nulitate a actului juridic civil, pe când eficacitatea va atribui eficiență și operanță unui act juridic inefficient din una dintre cauzele de ineficacitate elucidate de Codul Civil al Republicii Moldova, dacă e să luăm în considerare accepțiunea *stricto sensu* a ineficienței.

Cercetarea conversiunii ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil ar fi incompletă dacă ar fi lăsate în afara analizei funcțiile acesteia. Or, prin intermediul

funcțiilor se poate explica rațiunea acestei operațiuni juridice și modul ei de funcționare în serviciul intereselor de ordin general și particular. Funcțiile conversiunii sunt acele direcții (orientări) ale acțiunii mecanismului juridic de convertire al unui act juridic civil lovit de nulitate (actul juridic inițial) într-un alt act juridic valabil (actul juridic subsecvent). Reieșind din natura juridică a conversiunii, modul ei de operare și efectele sale, considerăm că astfel de orientări sunt trei, și anume 1) atenuarea impactului nulității asupra actului juridic civil inițial, 2) stimularea părții sau părților actului juridic inițial de a valorifica efectele pasibile de producere pe baza manifestării de voință încorporate în acesta, 3) asigurarea continuității circuitului civil cu privire la bunurile și valorile care fac obiectul actelor juridice convertibile.

Funcția de atenuare a impactului nulității actului juridic civil derivă din natura juridică a conversiunii în calitate de modalitate de înlăturare a cauzelor de nulitate ale actului juridic. Conversiunea oarecum corectează cauza sau motivul de nulitate ce infestază actul juridic civil și permite valorificarea actului juridic lovit de nulitate într-o manieră valabilă. În consecință, prin intermediul conversiunii se reduce impactul nulității asupra actului juridic supus unei cauze de nulitate absolută sau relativă și se creează premise pentru a se produce anumite efecte juridice compatibile cu manifestarea de voință a părții sau părților actului nevalabil.

Funcția stimulatorie ține de modul în care operează conversiunea și reprezintă o continuare logică a funcției de atenuare a impactului nulității actului juridic civil, iar esența ei constă în stimularea valorificării voinței încorporate în actul juridic inițial desființat în partea în care aceasta este capabilă să producă efecte juridice, reieșind din intenția urmărită de parte sau de părțile actului juridic inițial.

A treia funcție a conversiunii este cea de facilitare a continuității circuitului civil al bunurilor, or, drept finalitate a manifestării exprese de voință de a opera conversiunea, stimulată prin însăși mecanismul acestei operațiuni juridice, se înlesnește continuitatea circuitului civil al bunurilor. Această funcție se realizează prin intermediul efectelor conversiunii.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Ca rezultat al studiului realizat, sintetizarea materiei expuse în lucrarea științifică de față, ne permite formularea următoarelor **concluzii generale**:

1) conceptul de conversiune nu a fost identificat în dreptul roman care promova consecvent principiul *quod nullum est, nullum producit effectum*. Cu toate acestea, efortul **pandectiștilor germani din sec. al XIX-lea** a determinat conturarea conversiunii pe baza unor ipoteze izolate de așa-numita transformare a actelor juridice care pot fi găsite în jurisprudența clasică romană;

2) primul cod civil modern care a consacrat expres instituția conversiunii a fost **Codul civil german din anul 1896**. În temeiul articolului 140, intitulat „Umdeutung” („Reinterpretare”), se deducea că atunci când actul juridic încheiat inițial este nul, acesta poate fi păstrat în calitate de alt act juridic, dacă sunt întrunite condițiile de valabilitate ale acestuia din urmă, inclusiv cerințele de formă;

3) conversiunea a evoluat de la o modalitate preponderent formală de transformare a unui act juridic de o anumită natură juridică, nu neapărat lovit de nulitate, în act juridic de altă natură juridică, la un **mecanism de limitare a efectelor nulității actului juridic prin menținerea forței juridice a manifestării de voință exprimate cu ocazia încheierii actului juridic infestat de o cauză de nulitate**, recunoscut ca și modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil;

4) o definiție doctrinară și, cu atât mai mult, una legală a **modalităților de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil** nu este formulată în niciun sistem de drept, cu toate acestea, putem constata că doctrina, aproape unanim, a ajuns la concluzia că părțile unui act juridic civil contaminat de o cauză de nulitate ar fi îndreptățite juridic să aibă varianta de a trata actul juridic, încercând să-l înlocuiască cu unul valid (refacerea operațiunii juridice) sau să-l valorifice pe cel vechi într-o manieră legală (confirmarea actului juridic sau conversiunea acestuia);

5) conversiunea, confirmarea și refacerea au **natura juridică** de modalități de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, în pofida multiplelor calificative date de către doctrină;

6) **temeiul conversiunii rezidă în dimensiunea faptului juridic complex**, sistemul căruia este format din trei elemente: nulitatea actului juridic civil inițial; manifestarea de voință valabil exprimată în actul juridic inițial lovit de nulitate, capabilă încă să producă anumite efecte juridice; manifestarea expresă a voinței de a opera conversiunea, manifestare ce se efectuează în fața instanței de judecată, având în vedere caracterul judiciar al conversiunii;

7) în literatura de specialitate din Republica Moldova nu există vreo **noțiune proprie consacrată conversiunii**, cu toate acestea, în doctrina română se identifică un consens cu privire

la noțiunea conversiunii, înțelegându-se operațiunea juridică ce constă în considerarea unui act juridic afectat de nulitate drept un alt act juridic, ale cărui condiții de validitate, de fond și de formă sunt îndeplinite, operațiune prin care manifestarea de voință nevalabilă ca un act juridic este considerată și produce efecte drept alt act juridic, ale cărui cerințe proprii de validitate, de fond și de formă, sunt îndeplinite;

8) având în vedere că **clasificările** existente în doctrină referitoare la conversiune (formală și substanțială; legală și judiciară) nu rezistă criticii, suntem de părerea că conversiunea este susceptibilă de clasificare în expresă sau virtuală, conform criteriului de consacrare legislativă;

9) conversiunea nu poate exista atunci când un act juridic este **parțial invalidat** și în caz că nulitatea totală a actului juridic nu a fost declarată de către **instanța de judecată competentă**;

10) actul juridic subsecvent rezultă, derivă din actul juridic inițial lovit de nulitate, care are o existență juridică din punct de vedere pur teoretic. Cu alte cuvinte, actul juridic subsecvent valorifică **manifestarea de voință inițială**, aptă de a mai produce efecte juridice valabile într-un alt act juridic, care va naște, modifica și stinge drepturi și obligații altele decât cele avute în vedere de către partea sau părți odată cu încheierea actului juridic inițial;

11) faptul juridic al conversiunii poate opera atât între **aceleași părți ale actului bilateral inițial**, lovit de nulitate, cât și în favoarea doar **a unei părți** a actului bilateral inițial, dând naștere unui act juridic unilateral subsecvent. În același timp, de conversiune se pot prevala și **alte persoane decât partea sau părțile actului juridic inițial**;

12) conversiunea nu va fi aplicată în cazul în care partea sau părțile actului inițial nu își vor dori acest lucru, având în vedere principiul relativității efectelor actului juridic civil. De aceea **voința referitoare la operarea conversiunii trebuie exprimată expres**, pentru a fi opozabilă și terților, dar și pentru a asigura verificarea voinței reale a părții sau a părților;

13) este suficientă **voința unei singure părți** ca să se producă conversiunea, atât timp cât aceasta nu trebuie să fie invocată de partea răspunzătoare de nulitatea actului inițial;

14) din exercitarea expresă a manifestării de voință privind operarea conversiunii trebuie să rezulte **un act juridic subsecvent perfect valabil**. Iar actul subsecvent valabil, pentru a fi parte integrantă din structura conversiunii, va trebui să conțină **un element de diferență față de actul inițial**;

15) efectul obligațional al conversiunii reprezintă regula de la care pot exista excepții. De exemplu, în condițiile în care un act translativ de drepturi este lovit de nulitate, dar prin prisma elementelor componente ale faptului juridic al conversiunii este posibil să ia naștere un act subsecvent la fel translativ de drepturi, atunci conversiunea va avea **efect real**;

16) conversiunea are **caracter judiciar**, iar pentru a opera, pe de o parte, este necesară invalidarea efectivă și totală a actului juridic inițial într-un cadru procesual deschis de o acțiune în

nulitate, pe de altă parte, este tot atât de necesară invocarea conversiunii în fața instanței de judecată;

17) conversiunea poate opera fie **pe cale de excepție**, instanța urmând să constate existența conversiunii și pe acest temei să respingă acțiunea formulată împotriva părții a căreia conversiunea este favorabilă, fie **pe calea unei acțiuni în justiție**;

18) acțiunea în conversiune este una **în constatare**, ce poate fi promovată atât într-un cadru procesual deja deschis, **pe calea unei cereri reconvenționale**, cât și **ca o acțiune principală în constatarea existenței sau inexistenței unui raport juridic** (drept subiectiv);

19) **efectul** conversiunii, ca și cel al nulității, se produce **retroactiv (*ex tunc*)**, de la momentul manifestării de voință a părții sau a părților, încorporată în actul inițial lovit de nulitate;

20) cazurile de conversiune ce pot fi deduse din economia normelor Codului civil pot fi grupate în două categorii: **cazuri de conversiune în materie succesorală și cazuri de conversiune în materie de obligații**;

21) **conversiunea formei testamentare** de cele mai multe ori se va produce anume în sensul recunoașterii valabilității unui testament olograf dacă un testament de o complexitate mai mare (autentic sau privilegiat) este lovit de nulitate pentru vicii de formă;

22) **conversiunea actului de înstrăinare a unui bun din masa succesorală**, lovit de nulitate, în acceptare tacită a moștenirii poate fi imaginată doar în contextul legal al redacției vechi a Codului civil, care reglementa dreptul de opțiune succesorală sub forma acceptării moștenirii sau a renunțării la ea. Acest lucru este legat de faptul că odată cu intrarea în vigoare la data de 1 martie 2019 a noilor modificări la Codul civil, în materie de opțiune succesorală, moștenirea trece la moștenitorul îndreptățit sub rezerva dreptului său de a renunța la moștenire, ceea ce înseamnă că transmisiunea moștenirii se produce în mod automat în momentul deschiderii moștenirii;

23) **înstrăinarea obiectului legatului de către testator**, chiar și lovită de nulitate, ar putea valora revocare voluntară tacită a legatului, deși, prin prisma normelor Codului civil, ca urmare a unui astfel de act al testatorului survine caducitatea testamentului. Poziția respectivă rămâne a fi preferabilă atât timp cât în acest caz operează revocarea voluntară tacită a legatului, odată ce înstrăinarea obiectului legatului este un act intenționat al testatorului prin care se urmărește implicit lipsirea de eficacitate a dispoziției testamentare avute în vedere;

24) **o vânzare-cumpărare anulată pentru încălcarea clauzei de inalienabilitate de către vânzător** poate valora antecontract de vânzare-cumpărare, care va putea fi executat silit în urma încetării acțiunii clauzei de inalienabilitate stipulate, fie prin expirarea termenului acesteia, fie prin autorizația instanței de judecată sau renunțarea la clauză a celui care a stipulat-o. Conversiunea unui contract în antecontract se va putea produce și **în cazul nulității înstrăinării unui bun proprietate comună în devălmășie făcute de un soț, fără acordul celuilalt soț**, iar din acest

antecontract va rezulta obligația înstrăinătorului de a obține consimțământul celuilalt coproprietar pentru înstrăinarea definitivă a bunului. Similară este ipoteza **nulității unui act de înstrăinare a bunului cu încălcarea interdicției de dispoziție**, care se poate converti într-un antecontract din care o să rezulte obligația înstrăinătorului de a dispune de bun cu condiția ridicării interdicției;

25) suntem în prezența unui caz de conversiune a actului juridic **în situația în care actul de constituire a unei garanții personale autonome, lovit de nulitate absolută, va putea valora act de constituire a unei fidejusiuni**. Efectul juridic pe care îl va produce conversiunea în asemenea caz rezultă din aceea că însăși fidejusiunea produce efecte juridice distincte de cele ale unei garanții personale autonome;

26) o situație de conversiune este și **în caz de nulitate a cambiei, care poate valora înscris ce atestă o creanță** (confirmare de datorie), în virtutea faptului că titlul de credit avut în vedere inițial de părți, ce ar fi cuprins o obligație necondiționată, autonomă și abstractă de a plăti o sumă determinată de bani, obține valoarea unui titlu (înscris sub semnătură privată) ce atestă o creanță simplă, neautonomă și cauzală;

27) conversiunea se deosebește de **confirmare** prin faptul că în cazul confirmării, în principiu, sancțiunea nulității va putea fi integral anulată, actul juridic nul sau anulabil putând să își producă efectele exact așa cum și-a dorit partea ori și-au dorit părțile, fără a fi în prezența a două acte juridice; iar în situația **conversiunii** atestăm incidența a două acte juridice civile distincte, actul subsecvent fiind valabil, iar actul inițial – lovit de nulitate;

28) conversiunea, pe lângă faptul că are o existență alternativă față de **refacere**, este diferită de aceasta din motiv că în rezultatul aplicării procedurii refacerii actul subsecvent este identic cu cel supus inițial refacerii, pe când în cazul **conversiunii** actul subsecvent va trebui să conțină cel puțin un element de diferență față de actul inițial;

29) **nulitatea parțială** este atunci când o parte din efectele unui act juridic sunt menținute de lege, iar aici se are în vedere fragmentele de efecte ce nu contravin legii, pe când în cazul **conversiunii** actul inițial nu produce niciun efect, în totalitatea sa;

30) nu vom considera drept ipoteză de aplicare a **conversiunii** atunci când doar în aparență actul juridic denotă o nevalabilitate, din considerentul că ar fi fost **incorect calificat** de către părți, încorporându-l într-o natură juridică în virtutea căreia condițiile de valabilitate nu erau întrunite;

31) **novația** are în vedere transformarea unui raport juridic obligațional într-un altul, iar **conversiunea** presupune înlocuirea unui act juridic civil inițial cu un altul, din considerentul că primul ar fi fost infestat de o cauză de nulitate;

32) în situația **simulației** ambele acte sunt orientate de a produce efectele în același timp: actul secret – între părți și actul public – între părți și terți, pe când în circumstanța **conversiunii** efecte va produce întotdeauna doar actul subsecvent;

33) conversiunea va îndrepta o cauză de nulitate a actului juridic civil, pe când **eficacitatea** va atribui eficiență și operanță unui act juridic inefficient din una dintre cauzele de ineficacitate elucidate de Codul civil, dacă e să luăm în considerare accepțiunea *stricto sensu* a ineficienței;

34) în temeiul **funcției sale de atenuare, conversiunea** reduce impactul nulității asupra actului juridic supus unei cauze de nulitate absolută sau relativă și se creează premise pentru a se produce anumite efecte juridice compatibile cu manifestarea de voință a părții sau părților actului nevalabil;

35) esența **funcției stimulatorii a conversiunii** constă în stimularea valorificării voinței încorporate în actul juridic inițial desființat în partea în care aceasta este capabilă să producă efecte juridice, reieșind din intenția urmărită de parte sau de părțile actului juridic inițial;

36) funcția conversiunii de facilitare a continuității circuitului civil al bunurilor constituie finalitatea manifestării exprese de voință de a opera conversiunea, promovată prin însuși mecanismul acestei operațiuni juridice, materializându-se anume prin asigurarea circuitului civil al bunurilor.

Având în vedere cele menționate supra, venim cu următoarele **recomandări**:

1) a înțelege prin **modalități de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil** acele mijloace sau metode prin care părțile unui act juridic civil lovit de o cauză de nulitate au varianta de a remedia actul juridic civil, încercând să-l înlocuiască cu unul valid (refacerea operațiunii juridice) sau să-l valorifice pe cel vechi într-o manieră legală (confirmarea actului juridic sau conversiunea acestuia);

2) a avea în vedere prin **refacere** procedul juridic prin care părțile sunt libere de a încheia un nou act juridic, prin care voința valabil exprimată într-un act juridic nul să producă efecte juridice printr-un alt act juridic, ale cărui condiții de valabilitate sunt respectate în totalitate;

3) a înțelege prin **confirmare** operațiunea juridică sau declarația prin care o persoană, îndreptățită să ceară anularea unui act, îl recunoaște valabil;

4) a înțelege prin **conversiune** acea modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil care constă în valorificarea într-o manieră transformată a manifestării de voință valabil exprimată într-un act juridic civil lovit de nulitate într-un act juridic civil subsecvent, ale cărui condiții de fond și de formă sunt întrunite legal și care produce efecte juridice diferite față de cele urmărite prin încheierea actului juridic inițial;

5) a introduce în Codul civil un nou articol, care va avea următorul conținut: „*Art. 331¹*
Conversiunea actului juridic civil

(1) Conversiunea constă în valorificarea manifestării de voință valabil exprimată într-un act juridic civil lovit de nulitate totală într-un act juridic civil subsecvent, ale cărui condiții de

fond și de formă sunt întrunite legal și care produce efecte juridice diferite față de cele urmărite prin încheierea actului juridic inițial.

(2) *Conversiunea produce efecte retroactiv, de la momentul manifestării de voință a părții sau a părților în actul inițial lovit de nulitate.*

(3) *Conversiunea se constată de instanța de judecată, atât pe cale de acțiune, cât și pe cale de excepție, doar la cererea persoanei în a cărei favoare conversiunea operează”;*

6) a aborda **elementele conversiunii actului juridic civil** doar în contextul faptului juridic complex, rezultând din luarea în considerare a nulității actului juridic inițial (nulitatea totală și efectivă), din manifestarea de voință valabil exprimată în actul juridic inițial lovit de nulitate, capabilă încă să producă anumite efecte juridice și din manifestarea expresă a voinței de a opera conversiunea;

7) a considera ca fiind **cazurile principale de conversiune în materie succesorală** conversiunea formei testamentare, acceptarea tacită a succesiunii printr-un act de înstrăinare a bunului succesoral lovit de nulitate și revocarea legatului printr-un act de înstrăinare a obiectului legatului lovit de nulitate;

8) a considera drept **cazurile principale de conversiune în materie de obligații** conversiunea contractului de înstrăinare a unui bun într-un anteccontract, conversiunea unei garanții personale autonome în fidejusiune și conversiunea unei cambii într-o confirmare a datoriei;

9) a cuprinde prevederile de la art. 2381 Cod civil în alin. (1) și a include un nou alineat la articolul citat, după cum urmează: „(2) *În afară de alte cazuri prevăzute de lege dispoziția testamentară se consideră revocată dacă bunul testat este înstrăinat de către testator în timpul vieții, prezumându-se că el a avut intenția de a revoca dispoziția testamentară.*”. A expune art. 2388 lit. c) Cod civil într-o nouă redacție, după cum urmează: „*bunul testat nu a aparținut testatorului*”;

10) a înțelege prin **funcțiile conversiunii** acele direcții (orientări) ale acțiunii mecanismului juridic de convertire al unui act juridic civil lovit de nulitate (actul juridic inițial) într-un alt act juridic valabil (actul juridic subsecvent);

11) a considera drept funcții ale conversiunii **atenuarea impactului nulității** asupra actului juridic civil inițial, **stimularea părții sau părților actului juridic inițial** de a valorifica efectele pasibile de producere pe baza manifestării de voință încorporate în acesta și **asigurarea continuității circuitului civil** al bunurilor care fac obiectul actelor juridice convertibile.

BIBLIOGRAFIE

Referințe bibliografice în limba română

1. BAIAS, Fl.A., CHELARU, E., CONSTANTINOVICI, R., MACOVEI, I. (coord.). *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*. București: Editura C.H. Beck, 2014. 2917 p. ISBN 978-606-18-0414-6.
2. BAIEȘ, Sergiu, ROȘCA, Nicolae. *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Chișinău: Cartier, 2014. 400 p. ISBN 978-9975-53-306-5.
3. BAIEȘ, Sergiu, ȘARGAROVSKI, Mariana. Cazuri de conversiune a actului juridic civil în materie succesorală. În: *Revista Națională de Drept*, nr. 1 (243). Chișinău, 2021, p. 10-20. ISSN 1811-0770.
4. BELEI, E. (coord.). *Drept procesual civil. Partea generală*. Chișinău: Lexon, 2016. 461 p. ISBN 978-9975-4072-9-8.
5. BELEIU, Gh. *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. București: Universul Juridic, 2003. 599 p. ISBN-10 9738584752, ISBN-13 9789738584754.
6. BÎRSAN, Corneliu. *Drept civil. Drepturile reale principale*. București: Hamangiu, 2015. 486 p. ISBN 978-606-27-0212-0.
7. BOROI, Gabriel, ANGHELESCU, Carla Alexandra. *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*. București: Hamangiu, 2013. 385 p. ISBN 978-606-678-796-3.
8. DEAK, Francisc, POPESCU, Romeo. *Tratat de drept succesoral. Vol. II. Moștenirea testamentară*. București: Universul Juridic, 2019. 411 p. ISBN 978-606-39-0430-1.
9. DOGARU, Ion (coordonator). *Bazele dreptului civil. Volumul I. Teoria generală*. București: C.H. Beck, 2008. 1384 p. ISBN 978-973-115-233-2.
10. MALAURIE, Ph., AYNES, L., STOFFEL-MUNCK, Ph. *Drept civil. Obligațiile* (traducere de D. Dănișor). București: Wolters Kluwer, 2009. 374 p. ISBN/ISSN: 978-973-191-162-5.
11. NICOLAE, M. *Drept civil. Teoria generală. Vol. II. Teoria drepturilor subiective civile*. București: Solomon, 2018. 1032 p. ISBN 978-606-8892-20-7.
12. POP, Liviu, POPA, Ionuț-Florin, VIDU, Stelian Ioan. *Curs de drept civil. Obligațiile*. București: Universul Juridic, 2015. 688 p. ISBN 978-606-673-560-5.
13. PREDIGER, Eduard Jurgen. *Introducere în studiul dreptului civil*. București: Editura Hamangiu, 2011. 264 p. ISBN 978-606-522-640-1.
14. RĂDUCAN, G. *Nulitatea actului juridic civil*. București: Hamangiu, 2009. 528 p. ISBN/ISSN: 978-606-522-215-1.

15. REGHINI, I., DIACONESCU, Ș., VASILESCU, P. *Introducere în dreptul civil*. București: Hamangiu, 2013. 692 p. ISBN/ISSN: 978-606-678-802-1.
16. ROMOȘAN, I., D. *Drept civil. Obligații*. București: Hamangiu, 2018. 480 p., p. 101. ISBN/ISSN: 978-606-27-1110-8.
17. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Actul juridic ineficient în contextul noilor reglementări ale Codului Civil. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 3 (50). Chișinău: Î.S. „Tipografia Centrală”, 2019. 60 p., p. 43-47. ISSN 1857-2405.
18. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Actul juridic ineficient. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național*. Volumul I. Chișinău: CEP USM, 2020. 702 p., p. 571-577. ISBN 978-9975-149-80-8.
19. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Aspecte distinctive ale nulității și ineficienței actului juridic civil. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: CEP USM, 2019. 420 p., p. 337-339. ISBN 978-9975-149-46-4.
20. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Cauzele ineficienței actului juridic civil. În: *Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere*. Iași: Performantica, 2019. 412 p., p. 386-392. ISBN 978-606-685-686-7.
21. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Cazuri de conversiune a actului juridic civil în materie de obligații. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 1 (56). Chișinău: Î.S. „Tipografia Centrală”, 2021. 60 p., p. 45-51. ISSN 1857-2405.
22. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Condițiile de exercitare a conversiunii actului juridic civil. În: *Dezvoltări recente în dreptul obligațiilor*. Chișinău: CEP USM, 2020. 376 p., p. 352-365. ISBN 978-9975-149-89-1.
23. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Conversiunea – aspecte de drept comparat. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Chișinău: CEP USM, 2018. 398 p., p. 173-176. ISBN 978-9975-142-46-5.
24. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Conversiunea actului juridic civil prin prisma legislației și doctrinei Republicii Moldova și a României. În: *Studii și cercetări juridice europene*. Timișoara: Universul Juridic S.R.L., 2017. 800 p., p. 370-378. ISSN 2066-6403.
25. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Delimitarea conversiunii actului juridic civil de instituții conexe. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr. 8 (148). Chișinău: CEP USM, 2021. 287 p., p. 222-228. ISSN 1814-3199.
26. **ȘARGAROVSKI, Mariana**. Dimensiunea juridico-civilă a conversiunii. Aspecte de drept comparat. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr. 8 (128), Chișinău: CEP USM, 2019. 251 p., p. 209-216. ISSN 1814-3199.

27. **ȘARGAROVSCI, Mariana.** Fundamentarea teoretică a conversiunii ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil. În: *Revista de științe juridice*, nr. 2. Craiova: Universul Juridic S.R.L., 2020. 252 p., p. 132-143. ISSN 1454-3699.
28. **ȘARGAROVSCI, Mariana.** Geneza instituției conversiunii actului juridic civil. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, nr. 2 (70). Киев: ФЛП Кравченко Я.О., 2021. 177 p., p. 81-87. ISSN 2524-0986.
29. **ȘARGAROVACHI, Mariana.** Interferențe între conversiune și simulație. În: *In honorem Flavius Antoniu Baias. Aparența în drept. Vol. II.* București: Hamangiu, 2021. 1028 p., p. 763-774. ISBN 978-606-27-1847-3.
30. **ȘARGAROVSCI, Mariana.** Îndreptarea cauzelor de nulitate ale actului juridic civil în legislația diferitelor țări. În: *Integrare prin cercetare și inovare.* Chișinău: CEP USM, 2017. 373 p. ISBN 978-9975-71-924-7.
31. **ȘARGAROVSCI, Mariana.** Natura juridică a conversiunii actului juridic civil. Aspecte de drept comparat. În: *Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere.* Iași: Performantica, 2018. 322 p., p. 314-322. ISBN 978-606-685-614-0.
32. **ȘARGAROVSCI, Mariana.** Refacerea actului juridic civil. În: *Integrare prin cercetare și inovare.* Chișinău: CEP USM, 2020. 361 p., p. 320-324. ISBN 978-9975-152-5.
33. UNGUREANU, Ovidiu, MUNTEANU, C. *Drept civil. Partea generală.* București: Universul juridic, 2013. ISBN 978-606-522-886-3.
34. UȚĂ, L. *Nulitatea actului juridic civil.* București: Universul Juridic, 2013. 374 p. ISBN 978-973-127-969-5.
35. VERESS, Emod. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* București: C.H. Beck, 2015. 349 p. ISBN 978-606-18-0462-7.

Referințe bibliografice în limba rusă

36. ГУТНИКОВ, О.В. *Недействительные сделки в гражданском праве.* Москва: Статут, 2007. 576 с. ISBN 978-5-8354-0406-3.
37. ЕГОРОВ, А.В. Преобразование (конверсия) сделки: насущная потребность оборота. În: *Гражданское право: современные проблемы науки, законодательства, практики.* Москва: Статут, 2018. 640 с. ISBN 978-5-8354-1447-5.
38. ПЕТРОВ, Е.Ю. *Наследственное право России: состояние и перспективы развития (сравнительно-правовое исследование).* Москва: М-Логос, 2017. 152 с. ISBN 978-5-9500177-0-4.

39. *Сделки, представительство, исковая давность. Постатейный комментарий к статьям 153-208 Гражданского кодекса Российской Федерации.* Отв. ред. А.Г. КАРАПЕТОВ. Москва: М-Логос, 2018. 1264 с. ISBN 978-5-9500177-6-6.
40. **ШАРГАРОВСКИ, Мариана.** Функции конверсии как способа устранения причин недействительности юридической сделки. În: Модернизация институтов государства и права под влиянием глобализации. Kiev: АртЕк, 2021. 112p., p. 90-96. ISBN 978-617-8043-27-8.
41. ТУЗОВ, Д.О. *Теория недействительности сделок. Опыт российского права в контексте европейской правовой традиции.* Москва: Статут, 2007. 312 с. ISBN 978-5-8354-0448-3

Referințe bibliografice în alte limbi

42. *Dictionnaire alphabetique et analogique de la langue francaise. Nouvele Edition du Petit Robert.* Paris, 2013. 2837 p. ISBN 978-2-32100-042-6.
43. LARROUMET, C. *Droit civil. t. III. Les obligations. Le contrat, 1er partie, Conditions de formation.* 6e éd., Paris: Economica, 2007. 608 p. ISBN- 10 2717854045, ISBN-13 978-2717854046.
44. TERRÉ, F., SIMLER, P., LEQUETTE, Y. *Droit civil. Les obligations.* Paris: Dalloz, 2013. 1608 p. ISBN-10 2247130127, ISBN-13 978-2247130122.

ADNOTARE

Mariana Șargarovschi, „Conversiunea – modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil”, teză de doctor în drept, Chișinău, 2021

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 160 de titluri, 178 de pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 19 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: conversiune, modalitate de îndreptare, nulitate, act juridic civil, manifestare de voință, fapt juridic complex, efecte reale, efecte obligaționale, caracter judiciar, succesiune, testament, legat, acceptare a moștenirii, contract, antecontract, fidejusiune, cambie, funcții.

Scopul lucrării: justificarea necesității reglementării conversiunii actului juridic civil ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic, prin prisma utilității pe care această instituție juridică o poate prezenta pentru dinamizarea raporturilor juridice.

Obiectivele cercetării: cercetarea utilității conversiunii actului juridic civil ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic; edificarea unei construcții teoretice care să reflecte cu exactitate esența fenomenului cercetat; soluționarea controverselor teoretice; elaborarea recomandărilor și a propunerilor de *lege ferenda*.

Noutatea și originalitatea științifică: este o cercetare fundamentală a conversiunii ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, care neutralizează cauza de nulitate ce infestază actul juridic și îi permite să își producă efectele juridice. În lucrare se formulează concluzii de ordin teoretic și practic și se înaintează propuneri de *lege ferenda*, pentru îmbogățirea doctrinei și a legislației în vigoare.

Rezultatul obținut constă în elaborarea unui cadru conceptual al conversiunii ca modalitate de îndreptare a cauzelor de nulitate ale actului juridic civil, ceea ce contribuie la justificarea acestei instituții juridice pentru circuitul civil al bunurilor și valorilor, în vederea implementării conversiunii în legislația Republicii Moldova.

Semnificația teoretică rezidă în cercetarea complexă a conversiunii actului juridic civil, fundamentarea ei teoretică, prin prisma conceptelor doctrinare autohtone și străine și a elementelor de drept comparat.

Valoarea aplicativă: identificarea condițiilor și ipotezelor de operare a conversiunii actului juridic civil, prin prisma sistemului Codului civil modernizat. Teza poate servi drept suport didactic pentru studenții, masteranzii și doctoranzii facultăților de drept.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele cercetării pot fi utilizate pentru perfecționarea cadrului legislativ existent și a practicii judiciare în domeniul nulității actului juridic civil.

АННОТАЦИЯ

Мариана Шаргаровски, «Конверсия – средство исправления оснований недействительности сделки» диссертация на степень доктора права, Кишинэу, 2021

Структура диссертации: введение, четыре главы, выводы и рекомендации, библиография из 160 наименований, 178 страниц основного текста. Результаты исследования опубликованы в 19 научных работах.

Ключевые слова: конверсия, средство исправления, недействительность, сделка, волеизъявление, сложный юридический факт, вещные последствия, обязательственные последствия, судебный характер, наследование, завещание, завещательный отказ, принятие наследства, договор, предварительный договор, поручительство, вексель, функции.

Цель диссертации: обоснование необходимости регулирования конверсии сделки как средства исправления оснований недействительности сделки, ввиду полезности, которую этот правовой институт может предоставить для динамизации правоотношений.

Задачи исследования: исследование полезности конверсии как средства исправления оснований недействительности сделки, построение теоретической конструкции, точно отражающей сущность исследуемого явления, разрешение теоретических разногласий, разработка рекомендаций и предложений по улучшению законодательства.

Научная новизна: это фундаментальное исследование конверсии как средства исправления оснований недействительности сделки, которое нейтрализует причину недействительности, присущую юридической сделке, и позволяет ей породить правовые последствия. В работе сформулированы теоретические и практические выводы и сделаны предложения для обогащения доктрины и совершенствования законодательства.

Полученный результат: заключается в разработке концептуальной основы конверсии как способа исправления оснований недействительности сделки, что способствует обоснованию этого правового института для гражданского оборота товаров и ценностей, с целью внедрения конверсии в законодательство Республики Молдова.

Теоретическая значимость: состоит в комплексном исследовании конверсии юридической сделки, ее теоретическом обосновании, с точки зрения национальных и иностранных доктринальных элементов, и сравнительного правоведения.

Теоретическая ценность: выявление условий и гипотез применения конверсии юридической сделки, через призму системы модернизированного Гражданского кодекса. Диссертация может служить дидактическим материалом для юридических факультетов.

Внедрение научных результатов: результаты исследования могут быть использованы для совершенствования нормативной базы и судебной практики в области недействительности юридических сделок.

ANNOTATION

Mariana Șargarovschi, PhD thesis entitled „Conversion – way of correcting the causes of nullity of the civil legal act”, Chișinău, 2021

Thesis structure: introduction, 4 chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 160 titles, 178 pages of basic text. The results are published in 19 scientific works.

Keywords: conversion, way of correcting, nullity, civil legal act, expression of will, complex legal fact, real consequences, obligations consequences, judicial nature, inheritance, testament, acceptance of inheritance, contract, preliminary contract, surety, bill of exchange, functions.

The purpose of the thesis: justifying the need to regulate the conversion of the civil legal act as a way of correcting the causes of nullity of the legal act, in view of the usefulness that this legal institution can present for the dynamization of legal relations.

Research objectives: researching the usefulness of conversion of the civil legal act as a way to correct the causes of nullity of the civil legal act, building a theoretical construction that accurately reflects the essence of the researched phenomenon, resolving theoretical controversies, developing recommendations and proposals for improving the legislation.

Novelty and scientific originality: it is a fundamental research of conversion as a way of correcting the causes of nullity of the civil legal act, which neutralizes the cause of nullity that infests the legal act and allows it to produce its legal effects. The thesis formulates theoretical and practical conclusions and offers *lege ferenda* to enrich the doctrine and the current legislation.

The obtained result: consists in elaborating a conceptual framework of conversion as a way of correcting the causes of nullity of the civil legal act, which contributes to the justification of this legal institution for the civil circuit of goods and values, in order to implement the conversion in the legislation of the Republic of Moldova.

Theoretical significance: consists in a comprehensive study of conversion of the civil legal act, its theoretical foundation, in terms of domestic and foreign doctrinal concepts and elements of comparative law.

Application value: identification of the conditions and hypotheses for operating the conversion of the civil legal act, through the prism of the modernized Civil Code system. The thesis can serve as a teaching support for students, master students and doctoral students of law faculties.

Implementation of scientific results: the results of the research can be used to improve the existing legal framework and judicial practice in the field of nullity of the civil legal acts.

ȘARGAROVSKI MARIANA

**CONVERSIUNEA-MODALITATE DE ÎNTREPTARE A CAUZELOR
DE NULITATE ALE ACTULUI JURIDIC CIVIL**

Specialitatea 553.01- Drept civil

Rezumat al tezei de doctor în drept

Bun de tipar: 13.05.2022

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Coli de tipar.: 2,3

Tiraj 25 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60, MD 2019